

**Најбоља
к р а т к а
п р и ч а
Пирота
2018.**

Пирот 2018.

**НАЈБОЉА
КРАТКА ПРИЧА
ПИРОТА
2018.**

Издавач
ДОМ КУЛТУРЕ ПИРОТ
Пирот, Српских владара 77

За издавача
Мишко Ћирић, директор

Уредник
Горан Гоцић

Технички уредник
Александар Шаровић

Тираж: 500

Штампа:
МЕДИВЕСТ КТ, Ниш

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

ОТКАД двојица потписника жирирају није било оволико пријава на годишњи конкурс пиротског Дома културе за кратку причу. Овог фебруара је на адресу Српских владара 77 пристигло равно двеста педесет три рада. Учешће плодних аутора попут Сање Арсић (изабрана прича „Једном кад престанем да идем код логопеда“), резултурало је јачом конкуренцијом и већим послом, али и повлашћенијим погледом него обично. Била је то, наиме, још једна прилика за чланове жирија да опипају пулс и послушну о чему шушка *vox populi*.

Ево о чему. Прича написаних на јужњачким дијалектима увек је било на овом конкурс. Вероватно охрабрани прошлогодишњом победничком причом „Роска – последња радос“ Славише Ранђеловића, сада се више аутора него иначе одважило да пошаље сродне радове. Резултати нису изостали. И ове године су две духовите, сочне и живописне приче те врсте уврштене међу петнаест најбољих („Пирот-Дојкинци у четири поподне“ Златка Манчића и „Прича за конкурс“ Далибора Л. Пејића).

Приметили смо још неколико постојаних шумова на срцу народа. Друга тенденција да се повезати с наслеђем покојног редитеља и писца Живојина Павловића. У питању су сурове, али не и сирове приче с маргине, из предграђа и провинције, тако рећи с дна друштвене скале, којима доминира очај. Оне су украшене махом крвљу, знојем, сузама, наси-

љем и натуралистичким елементима (рекло би се да је ова тенденција драга Дејану Стојиљковићу). Таква је рецимо трећенаграђена прича „Бул Теријер“ Милане Грбић или „Видим те међу онима што каменују“ Љубише Красића. Сродних, како би Павловић рекао „аморфних“ радова је било тушта и тма.

Наредна група аутора, обрнуто од претходне, гаји фантазмагоричну, поетску, кристалну и егзалтирану ноту (што више наилази на одобравање Горана Гоцића). Таква је рецимо изабрана прича „Патке“ Ђорђа Миленковића. Занимљиво је да првонаграђена прича „Ламент за шеолску срну“ Александра М. Арсенијевића, рокерска елегија посвећена Маргити Маги Стефановић, зналачки комбинује ова два наоко неспојива поступка.

После пажљивог читања закључујемо да међу писцима аматерима – а овај термин потежемо без снисхођења – постоји уверење да су аутентичан догађај, невероватан случај, обележена судбина или чудо природе не само добар материјал за анегдоту, већ и нека врста гаранције да ће прича која настане под јаким утиском аутоматски и сама бити снажна и успела.

Ово је, нажалост, заблуда. Напротив, налазимо да неки ни по чему изузетан догађај – нешто с чим се много нас сусреће и што многи међу нама добро знају – постаје у рукама вештог приповедача камен мудрости. Дакле ни грчка трагедија ни Армагедон, него нешто посве обично – посета болници, насиље у породици или љубавна невоља – довољан је услов за стилску бравуру. Да инспирацију за добру литературу можемо наћи свуда, уверили су нас Марија Шаревећ („Човек од папира“), Гордана Баланчевић („Увежбавање лепшег живота“) и Милијана Радић, ауторка која је једном награђена на овом конкурс

(„Бубњеви Дарквуда“). Другим речима, мермер може бити основа за добру скулптуру, али није неопходан, а још мање довољан услов за њу.

Можда најизразитији пример је Тања Милутиновић (друга награда за „Пролеће“), која се није обратила ратовима и катаклизмама, поморима и натприродним бићима, владарима и боговима, није посегла за злочинима и казнама, није се хранила ниједним наметљивим ужасом. Сам долазак пролећа био је довољно велика траума њеној јунакињи, више него јак разлог да уследе бујне слутње и уверљива незадовољства, а с њима екстремни судови и гранични изливи емоција – по интензитету равни онима које су култивисали романтичари.

Нада која лебди над сваком аматерском вечери јесте да се догоди нешто неочекивано, да се искраде неки импресиван наступ, да нас затекне неки нагли преокрет, да нас неко подстакне и надахне својим талентом јер ми имамо талента. Управо се то догађа сваке године на пиротском Конкурсу. Замишљамо људе који стоје иза шифри као што су *Баба* или *Клитеменестра*. Каткад нам се чини да ће се међу ауторима који су очито имали стрпљења да избрусе стил и утопе се у властите успомене појавити неко славно име.

Али то су имена која не препознајемо. Она ће тек бити позната. Зато не без гордости примећујемо да су неки од наших избора потоњих година били пророчки. Тврдили смо, на пример, да ће од Лазара Стефановића, који је двапут освајао награде на овом конкурс, „нешто бити“. И било је. Слутили смо да ће се Лазар пре или касније наметнути као пунокрван, високо артикулисан, врстан приповедач. Зато се с радошћу даје на знање да је његова прва збирка прича под називом *Ужаси постмодерне* тренутно у

штампи. Жири је поносан што је тај пројекат нехотично најавио, а намерно у њему учествовао.

Дакле честитамо и аплаудирамо Лазару, овогодишњим победницима Александру, Тањи и Милани, потом сабраном Мишку и предусетљивом Шарету (који је и сам постао јунак једне приче), Дому културе Пирот, Сајму књига и графике (који је већ пунолетан), свим ауторима које смо изабрали за објављивање, младићима који сањају као матори, аматорима који пишу као професионалци, старцима који проповедају као подетињили, малобројним читаоцима овог зборника и свима који из године у годину деле нешто крајње интимно с нама.

Горан Гоцић
Дејан Стојиљковић

Београд и Ниш,
11. фебруар 2018

I награда

Александар М. Арсенијевић
Београд

Ламент за шеолску срну

МАРГИТА не плаче. Маргита – крин у едемском врту изврнутом. Маргита – перла у невремену. Маргита, у сенци – с црним сунцем у коси. Маргита мења дан за ноћ. Маргита – урања у црну воду. Маргита – црни бисер у шкољци сопствене пропасти. Маргита – с очима изван сваког зла. Маргита Прекрасна. Маргита – шеолска срна.

1. *Eine kleine Nachtphantasie* – „Као да је било Некад“

Док је у пролеће 1979, по топлом асфалту добовала ранојунска светла киша у ритму там-тама, отресајући мирисне завесе жутог поленског пудера с процветалих врачарских липа, један космички дечак београдски, у глуво доба ноћи, сав мокар на пљуску, у дворишту зграде у Смиљанићевој четири, црним ауто-лаком у спреју на зиду, преко пута Маргитиног прозора, исписао је: „Маргита је дечак!“ Био је касни ноћни час, сновидно искошен, у власти халуцинантног синхронизитета, кад смртник не гарантује за своје поступке, нарочито поетске, нарочито када му је

тело ничеовски обвијено горућом душом. Ваздушно море водених хијероглифа изливало се с висине, графитопишчево лице било је потпуно мокро од кише, мајица му се слепила са кожом груди, стопала су му шљапкала у платненим еспадрилама пуним воде... Видовит од заљубљеничке јуродивости, у којој су откривења и привиђења смешана на начин вангоовски распламсаних хроматских центрифуга, графитописац је на врачарском зиду, ни сâм то не знајући, исписао оксиморонски кардиограм Маргитине тајне.

Касније се испоставило да је та луцкаста зидна изјава љубави, вероватно и најлепша коју ће Маргита икада чути у свом потоњем животу, био први запамћени *New Wave* београдски графит којим се Маргитино име појавило у јавној успомени пре ње саме. Градска скаска каже да је тај космички графитограф из Смиљанићеве био Крле из тадашњих „Дечака“, будућих „Идола“. Међутим, бар још тројица данашњих проседих београдских писаца, петорица сликара и седморица музичара тврде, заклињући се у своју проседост, да су управо они аутори тог графита. Што да им се и не верује? У Маргиту су тад сви били заљубљени и једини начин да јој саопште колико је, у својој црнобисерној нарочитости, била другачија од свих тадашњих београдских девојака био је да јој, из мрака графитографске анонимности, довикну да је – дечак. Маргита, црна принцеза, није чекала принца, она је трагала за Малим принцом – у себи, а то су два потпуно супротна дејства.

Иако данас познате чињенице указују на то да су се, у вези са овим догађајем, ствари збиле сасвим другачије, као што је, на пример, метеоролошки податак да те ноћи киша уопште није падала у Београду, што пак, не стоји у супротности са непорецивом чињеницом светлосног пљуска у души графитописца (а пљуштали су и, пљуском отресени, липини цветови, такође светлуцави!), све што се догодило те ноћи у Смиљанићевој четири као да је било баш тако – *као да је било Некад*.

2. Име боје црног меда

Име јој беше од црнога меда. Траг њене косе у ваздуху мирисали су у Његошевој, Курсулиној, Молеровој, Баба Вишњиној и Проте Матеје, и они који су је мрзели, јер њено срце нису могли имати. За њом су се окретали, распламсани, и везови од нежног гвожђа на предратним капијама неимарским и чубурским. Тако се причало о Маргити, и само су те приче истините.

Ко у пулсирајућем Београду осамдесетих година прошлог столећа није био опчињен Маргитом? Или макар њеним бадем-надимком, њеном црномирисном сенком?

И ја сам се у њу заљубио, бар трипут, али много година касније: бестрасно, кнез-мишкиновски, од еросне самилости. Први пут кад се са њом, већ на смрт болесном, сретох последње године њеног живота у Светогорској у Београду. Други пут – на дан њене смрти када је Београд засипала бројгеловска киша. Трећи пут – када сам, ушију

плавих од жалости, записивао овај фрагментарни ламент, у собном мраку, на унутарњој страни леве подлактице, да до јутра не бих заборавио речи своје покајне тугованке. И ја сам јој, Мртвој Драгој свачијег београдског космичког дечаштва, такође, написао онај графит у Смиљанићевој, у метабеограду успоменâ, непролазном.

3. Маргита ангелогласна

Кажу да је, тешко болесна од псаламске жалости и сиде, Маргита неко време певала у хору Покровске цркве на Ђерму. Грло које је, жедно живота, загрцњујући се, искапило толико смрти ужарених, певало је гласом ангелогласним: „Тебје појем, Тебје благословим, Тебје благодарим...” Може се, на основу јеванђелских парабала, са сигурношћу претпоставити да је од свих гласова тада појућих у Покровској цркви Богу био најмилији баш Маргитин глас, јер су Живоме најмили гласови умирућих који Му певају, који Га благослове, који Му благодаре.

У порти Покровске цркве би, после службе, стајала по страни, тужно-љубазно се јављајући људима које је тамо упознала, стидљивим наклон главе. Није прва започињала разговор: стајала би, на преподневном сунцу, у сопственој сенци, самозатајно, као некад на сцени, иза Милана, покривена косом као плаштом осаме међу здравима. Прекрстила би се на изласку из порте и враћала се, непрозирна од туге, у своју самоизгнаничку нигдину, туђинка у свом страшнограду који је волела као сâм живот, онај који није преживела.

4. Сретење у Светогорској

Маргиту сретох у Светогорској, испред куће Шећеровића, код „Атељеа 212“, с раног пролећа 2002, неколико месеци пре но што ће умрети. Осмехнула ми се стидљиво, у пролазу, претужна. „Помаже Бог!“, рече ми, сасвим неочекивано, погнуте главе, из мастила својих подочњака. „Бог помогао!“, одговорих јој. То беху једине две реченице које разменисмо у животу.

То наше сретење зби се дословно у два-три трептаја ока, а потраја, у некој загонетној успорености времена, довољно дуго да непорециво осетим да хоће нешто важно, најважније очима да ми саопшти. Као да се, незнанци састрадални, узајамно препознамо – у мистерији смртништва: да смо сви смртни, да смо сви путници преуморни, да само треба да уследи наше приспеће на место где смрт нас већ чека, стрпљива, незаспивајућа од искони.

Дуго после тог сусрета нисам могао да се сетим на кога ми је тада заличила, а данас то знам: на ону шеолску душу која је својим сузама, нечиста преко сваке мере, опрала и својом косом убрисала ноге Учитељу из Назарета у јерусалимском дому Симона фарисеја. Препознао сам је – Маргиту: по коси, сузама, погнутој глави. Маргита је – моја, свачија душа.

5. Шеолска срна, безгласна вокализа

Лутам, сâм, шеолском пустом земљом. У Шеолу нема сунца, већ само тама, жуто-загасита, при

којој се види тек толико да човек може да се креће кроз ваздух густ попут стакла. Сем дрвећа сасушеног, нагорелог чкаља и скамењене стрњи-ке нема ничега чиме би мртви могли утешити своје очи. Не журим нигде, пошто у шеолској пустоши непросторној влада непомићност.

Нем од жалости која нема почетка ни краја, свако јутро долазим до корита сасушеног потока не бих ли тамо дочекао ону једину која ми представља утеху у овдашњој лишености непрестаној – црну срну која изјутра тамо долази да би утолила жеђ. За живота нисам умео да певам, а овде, незнано како, једино што умам јесте да певам, додуше, само у срцу. Седећи на обали непостојећег потока певам безгласну псаламску вокализу, да бих дозвоао једину која ми блажи шеолску осаму: *„Смилуј се на њу, Боже, непријатељ је сваки дан притешњује! Сваки дан изврћу речи њене; шта год мисле, све њој о злу. Скупљају се, прикривају се, пазе за петама њеним; јер траже душу њену...”*

И, гле, срна долази! Израња, црна, из тамно-жуте тмине, приближава ми се. Њен ход је несигуран, бојажљив. Њене су очи купине туге васионске. То је моја срна и ја сам њен шеолски пастир. Знам да је то *она* – по очима. Изговорио бих јој име, у нади да ће ми се одазвати, али уста су ми нема, из њих не излази никакав звук. Није ни чудо, мртви не говоре. Немам шта да јој дам да једе, посвуда све је сасушено, у мрки прах претворено.

Паднем на колена пред њом, обрглим јој главу и врат обема рукама, почињем да плачем, због студености њеног срнећег тела. Она ми, треперећи, допушта да је грлим. И она плаче, осећам да су ми образи мокри од њених суза, и

уопште се не чудим како је могуће да срна плаче, још мање томе што су јој сузе топле иако је сва хладна. Покушавам да јој кажем колико ми је жао због ње, због свега, док ми пражалост дословно растапа све оно мало што је у шеолском мени још преостало.

Тада се пробудим, са реским грчем у десном плућном мишићу, неповратно оштећеном мишићним инфарктом када пре коју годину боловах од акутне плеуродиније. „Нису то сузе, то што те гуши“ – кажем ја себи, сав у хладном зноју – „то ти је заостала вода у плућној марамици, која из године у године злокобно надлази, ширећи своје унутар-плућно царство, док се, занесен жаровима житејским, у спиралним крузима смртничким приближаваш сопственом уласку у последњу воду.“

6. Киша, *Ich ruf zur dir, Herr Jesu Christ*

Умрла је 18. септембра 2002. ничија Мртва Драга у незамисливој ништости, изгубивши вид и моћ говора, на Инфективној клиници у Београду, у коју је претходно донета као Н. Н. лице, без личних докумената... Читав тај дан – жалост, кобалтно-плава, тракловска... Бахов корал *Ich ruf zur dir, Herr Jesu Christ...* (У који час си умрла, Маргита, далеко од очију људских? Ко ти је склопио очи? Ко те је помиловао по слепљеној коси мртвачкој? Ко ме су грунуле сузе над тобом самом у смрти? Ко ти је прошаптао у мртве уши да свет без тебе више никада неће бити исти? Шта је све ненадокнадиво умрло с тобом, Маргита?).

Три дана касније, 21. септембра, над дан Маргитине сахране, пљуштала је киша. Иако испрва намеравах, нисам отишао на њену сахрану на Бежанијском гробљу. Због даљине гробља и пљуска, премда то, наравно, не хтедох себи да признам. Шта год да тада пред самим собом лукаво смислих као изговор, да бих умирио савест, сада знам да то беше искључиво због самоугодничке лењости. Себичност живих, још неумрлих смртника, шокантно је виталистичка, ауторитарна. Нема одвратнијих егоцентрика од здравих смртника, у саме себе апсорбованих аутохедонизмом својих трепљарских навика, својих парамецијумских рутина... Стид!

Тај стид ме, повремено, пржи у души, до данас, иако је од Маргитине сахране прошло већ петнаест година. Тад све у мени засмрди на неку органску нагоретину, као кад се пламеном свеће случајно осмуде маље на рукама, само још одбојније. Да, смрдим сâм себи на тај грех и никаква домишљања самоправдаатељска рационализација – „Ко ми је она уопште па била?... Зар сам јој ја па био нешто?“... – ту не помаже. Од тог унутарњег смрада, те злосмрадне загушљивости сопства, спасавају ме једино Маргитине очи, њен судњи поглед којим ме је погледала у душу, у најприснију таму моје смртности, када се сретосмо ономад у Светогорској: *„Зашто сте ми то учинили? Зашто сте ме сви оставили? С којим правом сте презрели моју бесмртну душу? Зашто се оволико мучим? Зашто је све испало овако страшно када је све што сам хтела било сунце у прстима, коси, срцу? Зашто живот оволико боли? Зашто је живети оволико смртоносно?“*

7. Нећу престати да изговарам твоје име

Маргита, која си кроз жалост велику познала да оно једино што стварно постоји и расте када се дели јесте радост! Маргита, која си, свирајући прелиде Дебисијеве, слушала причу о капима воде! Маргита, који си отварала очи срца широм и пуштала да Дах струји тобом! Маргита, која си смрћу потврдила сопствено пророштво: „Умрећу без љубави, а од лепоте, дајући све, не узимајући ништа!“ Маргита, која си ноздрвама душе мири-сала кору дрвета у *puzzle*-сну најнезаборавнијем! Маргита, која си знала да живот, љубав и радост, постоје и с нама и без нас! Маргита, која си у радосном дану волела *weltschmerz* словенских очајника! Маргита, која си стекла претрашно познанство са сопственим ништа! Маргита, која си трагајући за истинском собом изгубила себе и све! Маргита, која си испред своје песме трчала – да је задржиш! Маргита, песма твога живота за тебе се показа смртоносном! Маргита, наша коначност није бесмислена, већ крволиптећа! Маргита, нико те није довољно волео да би те спасио! Маргита, нећу престати да изговарам твоје име, и кад те сви буду заборавили!

Маргита Београдска, већ сада чекам дан свеопштег васкрсења, да те сретнем и да те коленопреклоно замолим за опроштај што ти нисам отишао на сахрану да, на опроштајној киши, тарковскијевској, оној са краја *Рубљова*, ја смртник, земља од земље, макар у надгробном ћутању, начас поделим с тобом мртвом ту последњу муку смртништва – сједињење са земљом из које смо сви.

II награда

Тања Милутиновић

Београд

Пролеће

СЕДЕЛА је у кафеу. Нешто се догађало. Схватила је како јој је мучно да посматра лица око себе, лица у гомили. Нису то била ружна лица, одбојна у естетском смислу. Нису била ни стара. Једна девојка је причала с пријатељицом и смејала се, али поглед на њена уста изазивао је необичан, мучан осећај да нешто није како треба. Вероватно су била увећана, вештачки попуњена, па су имала иритантно препознатљив изглед таквих усана.

Агати се нешто скупило у желудцу и одатле се брзо попело у грудни кош. Досада помешана са негодовањем, нервоза и досада, или нервоза услед досаде. Није могла тачно да процени. Спустила је поглед на часопис. Естрадна рубрика јој је неко време држала пажњу.

А затим опет осети гађење. Презасићеност. Врућина јој се из стомака пела у лице. Необична врућина. Нешто што није знала како да опише. Није умела да одреди да ли је у питању физички доживљај, или осећање, или и једно и друго. Било је ту и мучнине и узнемирености и неког притајеног беса. Шта сада? Да оде кући и седне назад у столицу с отиском властите позадине? Њено биће

тражило је неку другу храну. Али вино је било кисело, вести су биле одвратне, њен посао досадан. Умарала је сама помисао на обавезе. Гунгнула око њих чинила јој се безвредном, у несразмери с резултатима које је могла да побере. Ситуације које су следиле биле су познате до мучнине. Непријатности које иду уз њих, толико пута поновљене, иритирале су предвидљивошћу. Корпа могућности зјапила је празна, а залихе самозаваравања биле су при крају. Остала је сирова, огољена стварност, а она је водила само у непријатну будућност.

Можда би помогла нека шума, нека вода, можда слапови или извор, али и јарко зеленило изазивало је у Агати пометњу и узнемиреност. Било би то превише нервозног живота.

Све се будило, не зато што је хтелo, него што је морало.

Јуче у парку напало ју је јато мушица и летећих мравa. Док је седела испод дрвета полу-дели, узаврели инсекти увлачили су јој се у косу, у мајицу и торбу. Дрвеће се помахнитало расцветавало у крошњама. Распрштавало се преко ноћи као кокице у шерпи. У свему томе било је толико одвратног морања, гурања напред, понављања и нервозне егзалтираности. Побегла је.

И забава је била предвидљива. Шта смислити ново? Уморило је размишљање како да се забави. Уморили су је једни те исти страхови. Уморила се од осмишљавања. Прерасла је разбијање мртвила пороцима. Не може се избећи правилност по којој се екстаза претвара у хорор, у параноју пред последицама, а егзалтираност у исту ову мучнину. Сва гунгула брзо би се свела на испразност. Мрзе-

ло је да се пита – зашто сам то урадила? Пијанство секса имало је своје мамурлуке. И као сваки мамурлук, дозу кајања и физичке последице.

Љубав је можда још увек вредела, али љубав је, као и обично, била далеко.

А паркови су велике леје дречавог ужаса. Оргија црвених буба на кори дрвета. Полигон родитеља и дечјих колица.

Од самог почетка нас гурају, гурају у колицима, гурају да заспимо, да брже одрастемо, да будемо здрави, стасамо, гурају нас у школу да учимо, да имамо боље оцене и добијемо боље послове, да се осамосталимо. Гурају нас да створимо свој дом, своју децу, коју ћемо да гурамо, потом ми сами себе гурамо да изгурамо до пензије, онда нас гурају уз степенице, до тоалета, и на онај свет.

Све је у том гурању. Пролеће нас гура. Гура своје, гура пупољке, гура плодове, не интересује га да ли је дрво уморно. Црвене бубе се паре као помахнитале.

Било би добро живети негде где је клима једнолична, где нема тих турбулентних смењивања. Пролеће је страховито наметљиво. Оно ће сада да буја, да цвета, да гура, да нас утера у лето. Пролеће је за младе. За оне који га не примећују. Агата мрзи пролеће. Пролеће је стварност. А ипак је метафора. Метафора умирања. Гура се напред да би се правило место, за нова цветања и зрења.

Пролеће, замаскирана смрти. Умирање под латицама. Нимфо која одвлачиш младиће на другу страну. Курво нацифрана, под дречавом

шминком, са скарлет црвеним кармином и пла-
вом сенком на очима, девојчуро на вртоглавим
штиклама, изблајхане косе, бестидно белих ого-
љених бутина, раскалашног осмеха, лако досту-
пна. Твоје нападне чари пролете као на убрзаном
снимку – дрвеће се у секунди разбокори и већ
наредног трена латице лете са крошања.

III награда

Милана Грбић
Кикинда

Бул теријер

ДНАС је обављена сахрана. Били смо само Василије – мислим на свог мужа Василија, не сина – моја бивша свекрва и ја. Она се бацала по ковчегу, цвилела и балавила. Вештичара матора. Каже како ми је она отхранила дете. Све и да је то истина, нема право да ми приговара. Ја сам спасила њено из канџи наркоманије. Не би требало да то изговорим, али мислим како ћемо се сад сви донекле опустити. Малом Василију још увек нећу рећи истину. Морам прво сама да се стабилизујем. Докторка каже како је све ово за мене вероватно шок, али да још увек нисам свесна. После сахране смо сели у ресторан и Василије нам је узео вино. *Имаш права да данас себи даш одушка.* Нисам оклевала због себе, већ ради њега. Иде на хемиотерапију и не би требало да пије. Ја сам раније обично испијала чашу-две вина пред спавање. Докторка ми је рекла како то мора да престане. Дала ми је таблете за спавање. Ја попијем и вино и таблету и буде ми фул.

Једва чекам да се тата врати. Обећао је да ћемо ићи у кућу смеха. Ону с огледалима у којима изгледаш као љигавац. Сваке суботе ме негде

води. Прошле недеље смо ишли на изложбу паса. Највише ми се допадају златни ретривери. И биглови, они су као Снупи. И далматинци. И басети. И ловачки пси. Питао сам тату можемо ли да купимо кућу с великим двориштем и по једно штене од сваке расе. Обећао је како ћемо тако урадити чим освојимо лото. После изложбе ми је купио сладолед и плишану куцу. Изabraо сам ротвајлера. Назвао сам га Бади. Тата ми је предложио то име. Каже да Бади на енглеском значи другар. Тата све зна – прича енглески, свира гитару, пева, прави замкове од коцака, дува балоне, прави колаче. Бади ме чува док сам код маме. Све то је привремено, док тата не освоји лото. Онда купујемо кућу на селу и праве псе. Имаћемо краву која ће да нас прехрани и највећу догу која постоји. Она ће нас чувати ноћу. Тако је тата рекао. Он увек испуни обећање. Од свих паса које сам видео на изложби не свиђа ми се једино бул теријер. Личи на Василија, момка моје маме. Кад мама не чује, зовем га Бул Теријер. Никад Василије. Не волим што имамо исто име. Бул Теријер носи перику, али ја сам га видео без ње. Одвратан је. Сав бео и с издуженом, повијеном њушком, баш као прави бул теријер. Ноћу често сањам да ме јури таква псина. Некад успе и да ме ухвати за ногу. Пробудим се и вичем *мама*, али дође Бул Теријер и глади ме по коси оним љигавим белим рукама. Али ја не ућутим. Нећу. Плачем док мама не дође.

Било ми је жао Петра. Није био лош лик. Марија је начисто луда. Данас је потврђено. Није показала баш никакав знак жалости. Као да није преминуо отац њеног детета. Ко год да ју је данас видео, помислио би како су она и Петар били даљи

рођаци, а не супружници. Бивши, додуше. Она је сад моја жена. И Васа је мој. Томе се радујем више од свега. Сад нема никог да нам смета. Осим овог ђавола који ми изједа желудац. Ваљда имам бар још пола године. Марија је хит. Мисли како ће њена љубав да ме излечи. Озбиљна је. Кува ми неке чајеве, неке пиздарије. Не схвата како је мој једини лек Васа. Срећа, није превише захтевна што се тиче секса. Опалим је једном недељно и миран сам. Турка пијана. Васа ме не воли. Не бринем се ја око тога. Спријатељићемо се ми ноћу, док мама спава онако дрогирана. Преferира бенседин преливен токајцем. Ја стварно не марим за жене, али ова је луђа од свих. Луда је к'о Дон Кихот. Прсла од љубавних романа. Мисли за себе да је Ана Карењина. Заљубљена у мене од факултета. Дала детету моје име. *Судбина је што смо се поново срели*, каже. Можда је заправо у праву. Бог ми је послао Васу да у сумрак живота дам одушка толико дуго потискиваној жељи. Како лирично речено. Раније сам се суздржавао. Факултетски професор, то носи одређену дужност и тону друштвених очекивања. Сад умирем, и више ништа не морам. Кад помислим на Васине влажне, румене уснице и ону мекану гузичицу, чак не жалим што је све испало овако како јесте.

Још увек се не зна шта се десило с Петром. Несрећан случај или самоубиство. Знају да се пукао исте вечери кад је пао. Идиот. Одувек сам била свесна како ће се кад-тад вратити свом старом животу. Што се мене тиче, није ни битно. Последице су свакако исте. Ја сам најсрећнија жена на свету. Стално завитлавам Василија како је он чист доказ да мушкарци спорије сазревају.

Прошло је двадесет година док није схватио да му је поред мене најбоље и како га само ја волим. Коначно сам доказала да права љубав постоји, а чекање се исплати. Одувек сам знала да ћемо се Василије и ја венчати. О томе маштам откад сам га видела први пут. У ствари, нисам маштала, већ планирала. Други су то подругљиво називали маштањем. Ја сам све знала. *Имаћемо велики стан с терасом пуном ружичастих мушкатли које ћемо заједно заливати сваког јутра. Размакнућемо намештај и плесати по прозачној дневној соби док пева Били Холидеј или Едит Пјаф. Читаћемо једно другом пред спавање. И нико нам више неће требати.* Додуше, немамо дете. То сам желела више од свега, још откад ми је, као клинки, Василије показао своју слику из детињства. Шта је, ту је. Можда ће због последица терапије Василије постати стерилан. Ми ту ништа не можемо. Ако, пак, будемо имали среће, родићу чим се сасвим опорави. Нисам ни прва ни последња која је рађала у четрдесетим. Засад имамо Васу. Знам да ће се он и Василије зближити како време буде протицало. Василије разуме шта је дете и никад се не љути што Васа одбија да га призна за члана породица. Воли га упркос свему, зато што је мој син.

И мама је добра. Бака за њу тати каже *она твоја ождераница*. Татина мама је стара и болесна, зато не треба да се љутимо због ружних ствари које понекад каже. То ми је тата објаснио. Пијанци су стари и прљави и смрде и просе и спавају на клупи. Моја мама је чиста и лепа. Кад дође кући с посла и изљуби ме по лицу, мирише на парфем, а док ми пред чита пред спавање, на

крему. Мама и ја увек читамо пре одласка у кревет. Кад је она преко лета на распусту, читамо и дању. Тренутно смо код романа *Јенки на двору краља Артура*. Писац се зове Марк Твен. Тако ми је мама рекла. Нема тог писца којег она не зна. Нисам ја једино дете које воли моју маму. Сви њени ђаци је обожавају јер је тако паметна. За рођендан јој купе или цвеће или сребрну наруквицу или парфем. По томе се види колико је воле. Мени је најбоље кад добије највећу *милку* или бомбоњеру. Ја тад поједем све оне пуњене млеком и лешником, тати оставим оне с пеперминтом а мами с ликером. Љути ме што се мама удала за Бул Теријера. Он је ем ружан ем зао. Гадим се кад ме додирује. Фуј ми је кад једе с нама. Јуче ми је купио *Ратови звезда* лего коцке. Разбацао сам их по целој соби и газио по њима. Мама је плакала. Рекла је да би за ово неко дете добило батине. На моју срећу, мама и тата ме никад не туку. Кажу како је то испод свих њихових принципа. Не знам шта су им ти принципи, али битно је то што никад не добијам батине и могу да скачем по чему год хоћу. Мама и тата ће поново бити заједно. Деца се рађају зато што се мама и тата воле. То ми је објаснио деда. Он је исто добар, мамин тата. Сваки тата је добар. Да се они не воле, мене не би ни било. Ако су се волели тад, воле се и сад. Кад ме нико не види, молим се Богу за то. Морам да се кријем док молим, јер је тата казао да Бог не постоји. *У то верује само неук свет*, тако је рекао. Нама су у школи рекли да постоји. Ко зна. Ја га свако вече зовем у помоћ. Ако ипак постоји и онолико је јак, као чаробњак, зашто ми не би помогао?

Па ко нам је то дошао, је л' то наша папуча? Ударам Вују по рамену. Одјеби. Седам на под између њих. Шта је, стара пичко, коначно те је шутнула, па смо сад добри и ми? Гледам буђаве зидове и исцепани кауч. Питам се како сам икад могао да и сам овако живим. Ја сам увек говорио да ће овако бити на крају, Келе се надовезује на Вујину одлуку да ликује. Само на једно пиво, упозоравам их. Мирис мокраће се увукао у тепих и изазива у мени незнатну мучнину. На срећу, мирис запаљене буксне га убрзо неутралише. Брате, није ми због ње, покушавам да надјачам њихов смех и објасним, Жао ми је Васе. Нуде ми буксну. Подижем руку и одмахујем главом. Још ми само то фали, ионако ми дају да га видим само једном недељно. Боли њих курац што она стуче флашу белог свако вече, они виде да сам ја био у Драјзеровој и квака. На трен ми се учини као да је у Вуји синула искра неког сажаљења. Што је отишла, је л' нашла ловарнијег? Ипак не. Вујо, да ли ти уопште слушаш шта говорим? Није ми због ње, него бринем за дете. Почињу да ме нервирају већ после петнаест минута. Али, кад већ питаш, има нечег чудног у том типу... Ко ме је до швалерања и женидбе кад има рак? Има рак?, Вуја и Келе буље у мене. Говориш нам да те је оставила риба због типа који је једном ногом у гробу? Није она никаква риба, већ мајк... Знам, знам!, Келе ми неваспитано упада у реч. Супруга, мајка твог детета, курац, палац... Ја сам теби одувек говорио да је она чудна! С оним десеткама, оним белим крагницама, оним црвеним ципелица-ма, оним златом у ушима! Сва је некако извито-перена, ко зна какве фетише има! Келе, дај не сери, какве сад

*везе ово има... Вуја ми опет приноси буксну. Узми, тебра, можда и ти добијеш рак па ти се Маја врати. Одјebите, идиоти. Осећам како прекомерно лучим плувачку. Још здyшније одмахујем главом, али тако одбијање потврђујем само њима, никако себи. Јеси већ ишао да те боду, да те тестирају? Климам. Па што онда не узмеш? Један цим? Да се опустиш. Погледај какав си, сав напет, нервозан. Пуши вечерас, сутра ко нов, освежен, иди па се тужи са женом. Ниси ти лутка, брате, све си оставио због ње, а шта си добио? Го курац. Соба је замрачена. Бубња ми у ушима. Морам да пијем воде и дишем ваздуха. Намештај ми поскакује у сусрет. Као у цртаном *Лепотица и звер*. То сам гледао с Васом. Где је Васа? Овај орман је као код моје бабе у Белој Цркви. Скаче, хоп, хоп, хоп, хоп! Или је такав заправо био код нас у стану, оном старом, код Правног? Ако не пијем воде, умрећу. Или боље да прво мало дишем? Колика јебена тераса, велика је к'о Сикстинска капела. Звезде су ми близу, ево мазим их. *'Де сте, звезде? Ја сам Пеца што се пуца пајдом!* Аутомобили јебено тандрчу. Иду ми на живце. Ова ограда је као греда. Она што смо имали у школи. Ја сам кидао ту греду, имао сам све петице из греде, док нисам пропушио. Ја могу све. Треба ми цигара. И вода. Хладна, негазирана. Попећу се на ову греду и отићи ћу по воду. Што је добар овај ветар, ево, пуштам руке, голицам небо, и пут ми је ближе, и бетон ми ближе, и дрвеће исто. Све лети око мене, небо и земља се склапају, можда се то заправо мени затварају очи, или је дошао смак света, или ћу се ускоро пробудити.*

Марко Вељковић
Ћићевац

Ана и вук

Ослонио се на лактове. Старији тип. Не зато што изгледа маторо и не зато што има превише бора, већ зато што је сав оседео. Коса му је необично сива, са белим чекињама ту и тамо. Брада му је нешто тамнија.

– Ти си звала мене – рекао је.

Хладан неки глас има. Или се тако чини због погледа. Зенице су му црне. Оне као да упијају радост девојке која седи наспрам њега.

Она је слатка. Њена светлоплава косе која као да одсијава под светлом оближње лампе личи на ореол.

Изгледа тако невино.

Увија се око себе, упреда, руке држећи између ногу. Као да крије нешто доле.

– Јесам – каже.

Не гледа га у очи. Као да не сме. Као да оне пружају неку надмоћ над њом.

Ако му то не пружају очи, онда пружа тај његов став који носи као сако и кравату.

Став човека који тачно зна шта ради. Став једног *ловца*.

Стар је, старији од ње. Макар се чини да јесте.

Причао је много, ни сам нисам успео да похватам шта све и о чему. Али јесте био

интересантан говорник, или је само много тога рекао па се тако чини. А ништа у вези овог типа није онако како се чини.

Не свиђа ми се. И не свиђа ми се то што је са њом.

Крајичком ока тражим неки знак код ње да је угрожена. И да јој треба помоћ.

И јесте угрожена, то ми својим увијањем говори.

Али не треба јој помоћ.

Ништа је не држи овде, може да оде кад год хоће.

Зашто онда остаје?

– Причај сад мало ти о себи. Доста сам ја причао.

– Јеси, доста си причао, али ми ништа ниси рекао. Ја још увек *ништа* не знам о теби – правдала се.

– Рекао сам све што сам требао. Не желиш да знаш *баш* све, нешто мора да остане скривено. Иначе, изгубићеш интересовање за мене.

– Тако нешто није могуће... – казала је, више за себе, али њему то није промакло. Таквима као што је он ситнице попут тих никада не промакну.

Такви се *хране* тиме.

Такви *вребају*.

Читава ова ситуација ме подсећа на *Аску и вука*. Она је јагње; он је вук. И ноћ је, као у приповеци. И она покушава да преживи, као што Аска покушава.

Али он је један; и он је чопор.

И гладан је, и не боји се ничега.

И питање је само када ће се Аска преморити и остати незаштићена.

– Знамо се пар сати а ја не знам твоје име – каже.

– Ана – одговара она, без да размисли.

Бар му није открила и презиме.

– Ана, како си дошла до мене?

– Преко другарице.

– Које?

– Није ми дала твој број, или ишта слично. Само ми је рекла за тебе. Пикавац ми је дао твој број.

– Шта ти је другарица рекла о мени.

– Да си кул.

– Мислиш да је погрешила?

– Не... – обара главу, као да се стиди.

Као и Аска, и она игра своју игру...

– Свиђаш ми се – каже девојка.

– Заиста? Шта ти се то свиђа код мене?

– Ти сам – каже, помало глупаво.

...И као и Аска, све је боља и боља у томе.

Овог пута га гледа у очи. Свиђа му се оно што види. Рањива је.

– А ја? Да ли се ја теби свиђам?

– О-кеј си.

Лаже. Преслатка је.

И он игра своју игру.

– Хоћеш да одемо негде другде? – пита је.

– Не. Овде је о-кеј.

– Има сувише светла за мој укус.

– Не бојиш се светла, ваљда?

– Не волим сувише светла. Открива превише. Понекад је боље када одређе ствари остану скривене.

– Ја волим ово место – каже она и испија сок из цевке.

Гледа га док ради то. Има крупне очи. Зелене, рекао бих.

– Сувише је близу центра. А у центру увек има људи – каже он и користи прилику да отпије пиво.

– Не волиш гужву?

– Не баш. Мало ми је чудно то што си ти мене запазила, а ја тебе не.

– Зашто?

– Некако сам увек мислио да људи не обраћају пажњу на мене. Бар не они који ме не познају. Ти, са друге стране, привлачиш пажњу. Није ми јасно како нисам могао а да те не приметим. Где си оно рекла да си ме видела?

– Нисам ти рекла. На журци. Код Пикавца.

– И он ти је дао мој број?

– Што ти је то чудно?

– Некако сам мислио да би ми рекао да нека цура, лепа као што си ти, тражи мој број.

– Можда је љубоморан?

– Пикавац? Њега интересују само пљуге и алкохол. Знаш да је једном обио радњу само да би

се нашљискао? Милицију је сачекао за касом са отвореном флашом вињака.

– Знам да много пије. Кад сам га питала за твој број заударо је на ракију и повраћку. Можда је зато заборавио да ти каже?

– Можда... а та другарица. Да ли је познајем?

– Не знам. Можда. Зове се Тамара.

– Смеђа, дуже косе, са праменом офарбаним у црвено? Твојих година?

– То је та.

– Нешто се десило са њом, ако се не варам.

– Нестала је. Кажу да је побегла од куће.

– Пре... колико?

– Пре два месеца.

– И још је нису пронашли?

– Не. Сморила сам се. Хоћеш ипак да пођемо?

Узео је јакну. То је био његов одговор.

Уплашен за њу полазим за њима.

Пратим их до првог скретања у улици, необично скривену и необично мрачну с обзиром да се налази у центру града. Могао бих да се закунем да она показује руком и предлаже да скрену ту.

Глупача.

Журим, само да бих улицу затекао празну: ни трага од њих. Полазим туда. Кораци су ми све бржи и све гласнији. Знојим се и све теже дишем. Не мислим ни о чему, али страх свеједно надире и прожима ме свог.

Можда страхујем због ње? А можда и због себе...

Чује се нешто. Не могу да закључим шта би то могло бити. Видим комешање у мраку, обриси који би врло лако могли бити они.

– Ово ти је за Тамару.

Глас би могао бити њен. *Анин.*

Истрчава иза угла и застаје на време; секунд касније и сручила би ми се у наручје. Њене крупне очи остају неме, загладане у моје. Отима јој се дрхтај кога стреса са рамена као непожељан додир. Потом трчи, одакле је и дошла, на главну улицу која доноси светло... и спасење.

Прилазим мраку и ономе што је тамо оставила. У мраку препознајем лице типа са којим је седела.

Погрешио сам... Аска је *вук. Вук у јагњећој кожи.*

Тип седи наваљен о зид. Бори се да задржи крв која је бежала из њега са ране на врату.

Помажем му тиме што извлачим нож који је ту био заривен.

И пуштам га да искрвари.

Не знам зашто то чиним. Нити знам зашто нож стављам у џеп своје јакне.

Милијана Радић
Београд

Бубњеви Дарквуда

ОН мрзи жене, пролази ми кроз главу, док покушавам да се сетим још неке његове карактеристике. Он не разуме жене, неће да преузме одговорност, све је по његовом и све је када се њему прохте. Увек седи у централном делу просторије, као неко Божанство, сви играмо око њега, он ћути и смишља нове пакости. Прави нарцис! Он мене малтретира, само вреба не би ли опазио и најмању слабост, обучен је за то, има посебан радар, као неку интуицију, и чим нађуши страх – напада. Фрустрира, гњави, мучи, кињи. Ја сам потпуно немоћна. Ја сам жртва.

Иначе је веома витког и високог стаса, баш наочит младић, можда мало више панкер али онако *cool* тип, делује одмерено и веома паметно (није наметљив, чека прави тренутак и онда улети с неком духовитом упадицом остављајући утисак начитаног момка). Ни дан-данас се не усуђујем да му кажем да нешто не знам јер одмах саспе гомилу погрдних речи науштрб мог одгоја и образовања, а ја се смањим, постидим, дезинтегришем, ако ме разумете. И планове сам престала да му говорим јер их осујећује. Говори ми такве будалаштине да на крају одустајем, скрхана и без мотивације, да наставим нешто што сам пуно желела.

Он каже: „Не волим те. Зашто толико хоћеш да те повређујем? Јел можеш сада да одеш?“ После

неколико дана прошапуће: „Извини“, као да ми је просуо прву јутарњу кафу и ставио влажну џезву на ринглу која пуцкета док се нервозно бори с топлотом. Он каже: „Па како ћеш ти то да урадиш кад о томе ништа не знаш и јел стварно мислиш да си способна за то?“ (Ћутке, одрично врти главом у празно, а онда тупо погледа у мене.) Он пита: „Јел хоћеш да гледамо неки филм само немој један од оних твојих депресивних.“ Он каже...

Имам осећај да тај човек режира све што радим, даје ми прецизне инструкције и ја их пратим, невољно али увек послушам. То је део моје матрице, кода, унутрашњег записа; напослетку то је део мене и то је оно најстрашније.

Стојим испред огледала и посматрам. Лево око, црна зеница, браон рожњача и беоњача прошарана чипкастим, танким капиларима. Кад би само све ово попуцало из мојих очију, кад би се десила нека велика експлозија овде и сада, и расула свуда по просторији, па опет имплозијом саставила, и погледала јасно и прецизно тачно тамо, у тај одраз, и питала пријатељским гласом, без нарочите зебње и страха, радознало и наивно, насупрот забранама и предзнањима, питала ево овако: „Ко си ти, побогу?“

И онда онај мали, танани а моћни гласић из *offa*, који ваља детектовати и препознати као рацио јер шапуће, пригушен је свим тим силним осетима и мислима, напетостима и конфликтом, па допире као из подрума или неког мрког тунела, пробија опет разговетно, и прецизно вербализује

поруку: „Само немој, молим те, да падаш у несвест и очајање било чиме што видиш и упознаш овде, улаз није за свакога, немој да бацаш бетонске табле, немој да умишљаш срчане ударе и пожаре, и овај ваздух није добар/отрован је, отвори прозоре, нема довољно кисеоника и топло је као у наранџастом паклу, гушим се и вртим по собама, повраћа ми се, откопчај прво дугме, ја то не могу да поднесем, хиљаду бубњева Дарквуда и епилептичних напада, немој ни остављања да се бојиш, све нека буде изгубљено, ово нас ионако само води у црвено плишасто предворје нове фобије (ох, како је салонски отмена): страх од болести и ум као иструлели орах, немој бре, немој то да радиш, шта год да је, погледај *and keep your shit together, por favor.*“

Марија Шаровић
Пирот

Човек од папира

1

Болница, дијагноза, лекови, инфузије, слинави хирург, који док отегнуто говори о тумору мог оца брише нос ревером свог лекарског мантила. Виче на моју мајку и мене: *Ја сам му спасао живот! Ја сам му спасао живот...* Моја мајка се труди да не заплаче, мада знам да је ужаснута могућношћу да остане сама. Лице као да јој је посуто брашном. Бело. Порцеланско. Бори се да дође до даха, сакривена из мојих леђа, да не приметим колико јој је тешко. Уста су јој благо отворена, као да чека да нешто изађе из њих. Реч? Јецај? Ништа.

Мој брат касни. Мој брат увек касни... Желим да се појави што пре и да мајку и мене узме у заштиту. Желим да доктора подсети на Хипократа и хуманост лекарског позива, да прекине његов бучни монолог и врати разговор на конструктивни колосек. Ма желим да дође и да га казни! Желим да сазнам шта ћемо даље, шта нам је потребно од лекова, желим да знам да ли је тумор доброћудан или... Желим да видим оца. Да га загрлим. Да пређем рукама по мекој, белој, проређеној коси. Да му додирнем руке. (Мој тата има најлепше руке на свету!) Желим да га водим кући...

Мислим на своју немогућност да речима опишем мирисе смрти, да у меандрима слова пронађем надахнуће које ће ме терати да дишем, једем, спавам, одем кући, загрлим дете, гледам Пепу прасе...

Ушла сам у стан и скврчила се у мужевљево крило. Није питао ништа, само је уздахнуо, а ја сам се од тог уздаха једноставно распала. Из мене је отекло све. Бес, немоћ, очај... Обукао ми је пићаму и наредио ми да спавам. Кад сам следећи пут отворила очи, загледала сам се у мрак, и самој себи обећала да га никад нећу изневерити.

2

Одлазим у болничку собу где сам претходног дана оставила оца. Стојим на вратима, бленем у празан кревет, и не осећам ништа. Тренутак без времена, без простора, без боја, без мириса. Језива вечност моје мале смрти. Ништа се не догађа. Загледана сам у нему слику очевог осмехнутог цимера, у медицинску сестру сивих бркова, у деформисане тетрапаке на ормарићима. Једина присутна мисао која ми плива по глави је, како мајку, која стоји иза мене, поштедети овакве празнине.

Пропињем се на прсте, исправљам леђа, покушавам да предмензионирам себе, да својим телом затворим врата и спречим мајку да угледа кревет, беспрекорно затегнут.

Оперисан је ноћас, чујем цимера, кроз ехо. Није хтео да вам јаве, објашњава с осмехом, као да прича виц. Ја и даље бленем у празно. Доктор је

хтео да вам јави, ал' он је био упоран, објашњава вицкасти. Синоћ смо гледали утакмицу. Тата баш воли фудбал, намигује ми човек. (Мој тата више од мене воли Леа Месија, мислим ја.). Ајд, нађи доктора, он ће боље да објасни, завршава кикотом и окреће се према прозору. Чујем га како се смејући у јастук: Еее, шта ли ја радим овде, мени није ништа. Ништа...

Сиђите на интензивну негу, пустиће вас да га видите, чујем глас надуведеног доктора. Излечио је кијавицу, али су ревери мантила и даље мусави.

Мајка и ја се не помичемо.

3

Болница је сабласно празна. Нема посета. Због грипа. У неком буџаку сестре гледају турске серије и плачу. Доктори, исцрпљени од јутарње визите, с нестрпљењем ишчекују бат белих клонпица незаинтересованих за туробну судбину оријенталних жена с Босфора и плакање. Болничка бонаца!

Мајка и ја, потпуно обамрле, користимо прилику да се ушуњамо на интензивну негу. Маскиране. Личимо на печурке. Велика печурка је први пут у животу нешто украла. Мала печурка је први пут у животу похвалила велику печурку за недолично понашање. Мала печурка је после дужег времена поново проговорила. Измењеним, храпавим гласом је подсетила велику печурку да то и није крађа, него позајмица. Велика печурка, која је украла два болничка огртача, две провидне капице и два пара назувака за ноге, не проговара.

Велика печурка не воли да је прекидају када дође њено време за плакање! Мала печурка то зна. Мала печурка зна како дише велика печурка, зато што је мала печурка заправо некада била велика печука. Како год! Велика печурка отвара тешка, тамна врата интензивне неге са стрепњом. Чини јој се да ће, уместо оца, у соби од стакла која личи на акваријум, заправо угледати себе...

4

Нешто се променило у мојој породици. Кврцнуло. Напукло. Стало. Нико није ишао за својим послом. Стално смо се сударали. У покушају да заштитимо једни друге, упетљавали смо се још више. Очево обавезе нико није преузео, а ми смо беспотребно гурали носе у оно што најмање разумемо. Мајка је себи преписала радну терапију. Радила је у кући. Изналазила послове у дворишту. Ринтала у башти. Брат је имао своје филозофске теорије о очевој болести које је свакодневно награђивао и потхрађивао разговорима са специјалистима свих врста, чак и с онима који нису ни знали од чега болује мој отац. А ја? Ја сам увече, кад се све смири, излазила сама на терасу, палила цигарету, буљила у мрак и молила Бога да отац умре достојанствено.

Готово да сам на крову суседне зграде, као на биоскопском платну, видела сценографију наше породичне куће на коју се нижу дрхтави слајдови. Назирала сам, кроз треперава светла слике за које сам дуго мислила да су безначајне: отац ме учи да возим бицикл, (ја падам-устајем, смејем се –

плачем, лепим и скидам фластере с колена), отац ме учи да пливам (тонем-израњам), отац ме води у вртић (понекад радо, углавном не), отац ме, умотану као сарму, вуче на санкама, отац и ја вежбамо математику (он решава задатке с једном, две, три, милион непознатих, свестан да ће свака непозната за мене заувек остати непозната).

Јасно га чујем како ми говори да је *свако ковач своје среће*, да се *школа живота једном плаћа*, да *Бог не дели у суботу, него кад му је воља...* Видим и брата који се иза очевих леђа смеје пословицама. И мајку која га узима у заштиту кад отац примети шта овај ради. Чујем наше гласове, звецкање тањира недељом (мој отац је волео недеље!), одлазак на село у белом фићи, одлазак у биоскоп Искру. Једном смо били у циркусу. Само једном. Да ли је то довољно, пре него што...

Тако напукла, пресложена и постиђена због својих мисли, одлазила сам у болницу, па у апотеку, па на посао, па код мајке, па опет у болницу...

5

На пулту интензивне неге, брат осмехом број двадесет шест шармира сестре. Брбља, млатара рукама, пренаглашава. Нема капицу, мантил, маску. Окреће се ноншалантно ка нама и пита: *Зашто личите на печурке?*, очекујући реакцију сестара. Оне се, наравно, тихо смејуље. Мајка хитро скида мантил и маску и ко из топа каже каже: *Марко је украо све....* Гледам их бело, нимало изненађена мајчином оданошћу брату. Они су

сасвим природна симбиоза. Уосталом, као тата и ја (и Лео Меси, додуше).

Осећам очево присуство у ваздуху. Иза неког зида, прикачен на разне цевчице, апарате, скаламерије, мој отац спава. Преплављује ме осећај потпуне сигурности и непогрешиво препознајем собу у којој се отац налази. Отварам врата и бацам се на кревет, игноришући сестре које трче за мном, игноришући брата и мајку који ме гледају у чуду.

Не видим ништа, осим маске за кисеоник и татиних затворених очију (које су у исто време и моје очи и очи мог сина). Брат, сломљен касном рационализацијом ситуације, почиње да препричава утакмицу шпанске лиге, до најситнијих детаља, с посебним освртом на Месијеве бравуре, иако га отац, омамљен од анестезије, не чује. Мајка држи очеву руку. Или се придржава да не падне. Маска за кисеоник се лагано помера. Или ми се чини да се помера.

Отац се најпре осмехује, а онда отвара очи. Време више не тече. Нико се не помера. Стојимо пред њим. Чекамо. Он све више шири очи у које улазимо. И нестајемо. Бесповратно.

Соња Арсић Вукомановић
Београд

Једном кад престанем да идем код логопеда

Моја мама већ другу годину не иде у школу. Школа је њен посао. Она ради у школи и тамо учи децу. Та школа је на селу. И баба Кики живи на селу. Али, то није исто село, каже ми увек мама. Моја мама је на боловању. Прошле јесени је била на боловању јер јој је у стомаку био беба брат, а сад не иде на посао, у школу, јер код куће чува бебу брата. Прво су ми говорили да и беба брат иде у вртић, у вртић за бебе, али сад више то не говоре јер виде да знам да беба остаје с мамом у кући. Рекао сам им да је беба још мала да би ишла у вртић, па су и они почели да ми говоре истину у вези с мамом и бебом. Иако не иде у школу, на свој посао, моја мама сваког јутра устаје пре тате и мене и стално се љути због тога. Татин аларм пробуди њу, па онда она буди мене и тату. Тата и ја не волимо кад нас неко буди. Беба се пробуди сама и само се смеје. Беба још не зна да прича јер нема зубе. Мама једва чека да тата и ја одемо из куће, он на посао, а ја у вртић да би почела да пише. Беба је мала, не прича јер нема зубе, па мами беба не смета да пише. Понекад и ја останем код куће са мамом и бебом да бих одспавао дуже. Тада мама каже тати:

„Нека остане, сутра нећу писати.“ Мама ме ујутру облачи, увече ми увек одреди шта ћу сутра обући за вртић, дозволи ми да пре поласка мало гледам цртаће, али стално нас пожуре, и мене и тату, и ако се не спремамо брзо мама постане нервозна. Онда тата и ја крећемо, он на посао, ја у вртић, ја носим ауто, тата мој и свој ранац. Татин ранац је велики, а и мој ранац је велики јер ја сам сад велик, нисам беба. Мама љуби мене и тату, ја љубим маму и бебу, а тата љуби маму и бебу. Сви се љубимо. Мама каже да ће она и беба доћи по мене у вртић и увек ми каже да се лепо проведем. Кад ја одем у вртић, а тата на посао, не знам шта се тачно дешава, али мама увече каже тати да је писала и чита му то што је написала на свом малом рачунару. Мама и беба дођу по мене у вртић и онда шетамо и скупљамо кестење и једемо пицу у пекари и некад купимо нешто. Неку играчку. Мама прво каже да нема пара, а онда ми ипак купи играчку. Мама ипак увек нађе паре у својој ташни. Кад дођемо кући, мама ме често пита да ли хоћу да једем супу, а пре супе морам да перем руке и да пишким. И кад све то завршим, онда се играм, а мама укључи свој мали рачунар који смо јој тата и ја купили за рођендан и чита наглас шта је написала. Беба јој није купила поклон за рођендан јер је мала и нема зубе. И мама воли да смо сви увече тихи да би она могла да чита то што је написала, и да исправи написано да би било лепше и да би сутра опет могла да пише. А шта мама пише то не знам. Не зна ни беба јер нема

зубе. Тата каже да мама пише књигу и да ће ми је читати кад порастем. Само још мало да порастем, јер већ сам порастао велик. И нисам више беба. Једном кад престанем да идем код логопеда и кад почнем течно и баш онако скроз разговетно да говорим испричаћу вам причу о томе колико је моја мама желела да постане писац.

Жељко Обреновић
Ваљево

Невидљиви човек

Чули сте за синоћну пљачку мењачнице, оне у Колубари 2, између продавнице здраве хране и пекаре. Ја сам за њу чуо пре вас. Још пре недељу дана. Нисам ни видовит нити сам је лично опљачкао да бих отуда знао, али премда немам дар прекогниције, имам моћ захваљујући којој то знам.

Невидљив сам.

Није реч ни о каквом експерименту, а нисам ни као јуноша упао у буре с радиоактивним отпадом. Једноставно сам такав.

Знате ме ви. Ја сам онај што те је у петак питао колико је сати, тамо пред продавницом у Збратимљеним градовима и, док си још гледао, у сат, не у мене, тражио нешто ситно. Не сећаш се? Не чуди ме. Ја сам такође онај што је од тебе, да тебе, прошлог месеца позајмио француски кључ који си оставио крај аута док си скокнуо унутра по спреј за отпуштање шрафова. То сигурно памтиш. Кад си се вратио, кола су стајала на дизалици, а од кључа ни трага.

Елем, битно је да ми верујете. Шта? Сад вам већ звучим познато. Само ме никада не бисте препознали нити бисте били у стању да ме

описете? Не би ни клинци из краја. А ово је прича о њима.

Неки од њих су били окрутни према мени ако би ме којим случајем угледали, но чешће бих од њих дошао до цигарете, а понекад и до четврт лименке пива коју су бахато оставили на подзиди код основне школе. Е ту и почиње ова прича, у основној школи. Момци су наставили онамо да се окупљају увече, а каткад и дању, нарочито викендом, да попију пиво, попуше џоинт и причају, причају, причају. Сад, ја на причу гледам као и на сваку другу милостињу, не завирујем јој у зубе. Никад се не зна од какве користи може бити.

Клинце знате колико мене не знате. Они су упадљиви колико ја нисам. Облаче се по моди деведесетих која ни тада није имала разлога да постоји, а тек сад није имала потребе да се повампири. Дречаве патике провидних ђонова, свилене тренерке, поново шљаштеће, али у различитом колориту, и злато су носили или би га носили да су га имали. Двојица су тамо из Сингерове улице, чим се пође низбрдо, код оне куће што се ослања на ону троспратну, један је из Милана Китановића, са саме раскрснице. А трећи није чак ни из краја, већ долази из Горића. Памтим га још док је продавао петарде по школском дворишту.

Сви су они сад прерасли и петарде и школска дворишта, и свесни су тога. Тражили су даљи пут с тог рачвишта и баш је тај дошљак из Горића понудио солуцију. Звали су га Дамбо иако је пре

две-три године оперисао уши, те су биле све само не клемпаве, а био је богатији од осталих и самим тим је сањао још више новца. Он је и донео тај план, а како је почео да га излаже, уши су ми се претвориле у левке. Био сам им довољно близу да чујем сваку реч, а они, дакако, потпуно несвесни мога присуства, то већ не морам да објашњавам. Досад вам је већ јасно колико сте пута ви били на њиховом месту, а ја у вашој близини.

Дамбо је поменуо мењачницу, а остала тројица, иако су испрва ћутала, убрзо су замишљала шта ће радити с новцем након што га се дочепају. А ти клинци, сигурно памтите кад су опљачкали трафику на мосту. Заправо, пробали да је опљачкају. Тад су још били деца. Наоружали су се пластичним пиштољем и знањем из филмова. Завршило се тако што их је радница издеветала јер је од хонорара некако и могла да се одвоји, али од новог мобилног телефона никако. Киза је остао и без патике у кркљанцу.

Зато сад нисам смео да пропустим прилику и из прве руке испратим како ће проћи њихов нови лоповлук. Само што су клинци узнатредали. И синоћ су се пред крај смене испред мењачнице појавила четворица момака с маскама из оног филма, знате оне беле, залеђеног осмеха, с протеста на Вол Стриту. Некако се више нисам осећао толико невидљиво, те сам потражио заклон и нисам посведочио детаљима. Али плјачка је, по свему судећи, прошла по плану.

Одувек сам мислио да би новац оваквог порекла требало да долази у платненим џачићима са знаком долара, но изгледа да сам само као мали видео превише цртаних филмова. Новац је сад у ранцу, а ја стежем његову ручку, док лежим у гепеку аутомобила. И зато вас молим, молим вас, да ме се сетите и да потврдите да сам невидљив – невидљив сам, зар не? – јер се у свом скровишту више не осећам нимало безбедно. И новац у рукама ту ништа не мења.

Ђорђе Миленковић
Пирот

Патке

ТАЈ дан бејаше другачији – не беше облачно. Кожи се свидео топли додир. Осећао сам радостан миомирис свега око мене; све је уживало у топлоти. Ваздух се поче померати. Знао сам да је тако јер сам чуо неко мрмљање и шапате свуд око мене. Да ли то говоре о мени? Кожа је осећала њихове бескрупулозне предрасуде. А ипак, осетила је и мало предаха – нешто ју је хладило. А онда, велики уздах пред оним што следи. И срце је такође знало. Престрашено. Прескочило откуцај. То је било то. Сад или никад. Осврнувши се, одлучих се да је тренутак дошао.

Учињено. Ставио сам десну ногу, па леву. Осетио сам бол испод левог колена на месту на ком сам се подерао дан пре. Коракнуо сам, покушавајући да напипам чега има испод мене. Време је протицало, отицало. Као и све око мене. Скочивши, добих једну мисао – можда ово и није била паметна идеја. Но сада је било прекасно да се вратим. Већ био сам унутра. У мраку изненада постаде тихо. Заклопљене очи чиниле су да ватрени надражај буде јачи. Уздрхтао сам се и успео да га отресем. Удови ми се јарко креташе како би стигли на другу страну. Срце у корак с њима. Али, руке и ноге нису биле јаче од воље мог окружења. Срећом, моја жеља јесте, па сам се све брже кретао.

Једва сам успео. Како сам се до тада већ био навикао на надражај, он је донео одлуку да се промени. Из жара у лед. Дрхтавицу која ме тада обузела било је знатно теже отрести. Студеност је наилазила у таласима. За разлику од мене, они су се кретали споро. Јер они, наравно, нису имали о чему да брину. А од њих нисам могао побећи. Осећао сам их дубоко у себи. Цепали су и драли ми тело, пробуразили душу. Срце никако није хтело то да прихвати, али удови ће их се сећати још дуго после тога. Једино ме је моја жеља спасила надолазеће катастрофе.

Сада сам опет стајао. И опет сам осетио померања ваздуха. Али се кожи то сада није свидело. Ватра и лед у исто време. Ово прво је појачавало ово друго. Брадавице су ме заболеле. У лудачком покушају да учиним бар нешто, скакутао сам и трљао руке о тело. И после неког времена, наступи спокојна тишина. Срце се опустило и успорило. Погледах иза себе, много мудрији него раније. Питам се како паткама успева.

Златко Манчић
Београд

Пирот-Дојкинци у четири поподне

Дооди ли на време? Ако не касни дооди. Да ли да се зберемо три-четворица па да идемо сас такси? Ја не смејем, че ме види шоферат и нема ме више услуша ка працам некакво на старцити. Тега иде, мале кво је убав, манечак па се накривил. Де пол'к, за свити че има место, још малко па че стану у фићу сви који иду за Висок. Овај неје чистен од како је из фабрику излезал.

Море ћути и вози се, ли си седал, сечас ли се порано, два аутобуса пооде за Висок, а не мож' се улезне ни у један. Сечам се, сечам, ама беше некако по весело, на смеј, на шалу и не видиш ка си стигал. И тагај неје било по чисто, а и ми беомо лоши, товареше се у аутобусат како у дрварсћи камион. Једнуш у Прчевац товарише цимент, завираше цаковети у бункерат, завираше, реко че се издигне патосат и никој се неје бунил, а за кво ка че и на њега јутре да притребе. А кондуктерат се шегује: „Драги путници, покажите возне карте, кој нема карту нек припреми парку, кој нема парку нек припреми личну карту“.

После немаше ни кондуктери, само шофер, а с њи па што беше комендија. Збереоше се окол њега пешесторица, а он им расказује како га питувала некоја госпоја: „Мајсторе хоћете да

укочите да се скинем?“, а он њу одговара: “Само се ви скин’те госпоја, он ће се сам укочи“. И иде смеј и шала до крај. Најдеше се тува почесто и шише с ређију па и шоферат почесто дуне у њега, а некој од старити че подокне: „Имате ли ви мозак, бре“? „За ређију не требе ни мозак ни зуби чичо“, одговарају му и па смејање, а и на остали путници неје било досадно и они зинули да чују кво се орати. А гледи га овија, прекарал седамдесе, вози, ћути и само пуши, а бађим забрањено. Можда му неје забрањено да пуши него само да „комуницира“ сас путници.

А за кво се толко накривил на десну страну? Зато што је аутобусат накривен на леву па мора да балансира, он ти је балансеро. Добро де, ви па, човек можда оди муку вози тија строшљак, вероватно се мисли да ли че му пукне квар до планинарсћи дом или од планинарсћи дом. Сечате ли се беше један шофер од куде Цариброд па ни најаваљује ка’ че шалта: „Драги путници малко се попридржете, с’га че га бзнемо из фтора у трета“. Тека најављујеше на путници и један што возеше фијакер од железничку станицу, строши му се колото, а он че рече: „Ооо Путко, драги путници сиђите да променимо коло па крећемо даље.“

Ка рече железничка станица сеча ли се некој за оногова што продаваше новине, висок, црн, голема гласина и рекламира новине: „Новости, новости, најновије вести, жена родила трамвај са брковима!“ Ја сам зинул у њега ко клен, имал сам четри-пет године па му верујем. Тека че памтимо и наштог шофера из Висок, повише гледаше у путницити него у путат, а оратеше: „Ја сам себе припремим пред кривину и речем си ТЕГА! Иде ли

некој отуд ил не иде, ја сам спреман. Он беше стално насмејан и за свакога је имал добру реч и за старо и за младо и за бебе и за бабичку, а знал је да раскажује, их!

И на њега се квареше аутобусат. Ако се деси квар к вечеру, довлечеше га некако до прво село и одма се снајде за спање, а и путници се снаодеоше, беше народ по селата па кој при ујћу, кој при чичу, а који се не снајду завивају се у дрешће по аутобусат па преспу и никој се неје бунил.

Море мани, неје било згодно по старити пут, макадам, прашиште, а у аутобусат запалил цигару и кој пуши и кој не пуши, не беше забрањено, а ми деца да се погушимо, свако друго убледело и само што не поврати од тежак ваздух и од кривине. Имаше и дрти на који се вртело у главу и у мешину. Тагај не беоше пластичне кесе по продавнице него је шофер имал следовање из фирму да даде на путници ако им притреба. До планинарџи дом и некако, од планинарџи дом, само ли се чује „мајсторе кеса“, одма два-тројица повраћају, а да се несу ни пријавили.

Мани бре не орати да не почнем и ја. Добро де нечу повише, ја да ни пројде време побрзо. Е са се сви на негдека варкамо, а наши стари су све пешћи одили за Пирот и из Пирот и па су стизали на време. Ми са варкамо да уработимо на три стране по пет работе. Знајете ли за онога нашинца из Дојћинци ка пош'л за Пирот. Одил, одил и решил че пали цигару. Извадил из јенџкат оцило, кремен-камен, трут и почнел да креше. Оди, креше, оди, креше, пет паре си не дава, ка – над Бериловци упали. „Е знал сам да че те припалим“,

каже. Нема љутња, нема секирација, тај си му је дан за у град, а ка' че и како че стигне, он си знаје.

По старити пут су само возили камиони и аутобуси како из онија филм и по неки фића или цип. Кад помену фићу, оприча ми скоро комшија како су ишли, он и другар му у Софију сас фићу, онија од првити што имаоше врата како фрижидер па се отварају на назад. То било давно, у оно време ка до пладне видиш једна кола, а по пладне још једна и това му је. Стигли они у Софију, преспали при некакву роднину, ка на јутре дан у дворат се збрало коџа човеци и заглецују фићуту. Они пришли да виде кво се дешава, а један питају другара му: „А бе братко, сам ли га праји или ти некој помага?“

Колко је било аута и ми смо се удзртали у њи, а камо ли они, а са само вужде, ка погледаш и не требе ни по голем аутобус, видите ли дека се возимо само ми дртити што имамо бесплатне „возачке дозволе“, што рекла једна бабичка.

Е ја стиго. Мале бре ко се убаво изоратимо. Људи, ајд у здравље да се видимо, мајсторе довиђења и на сви срећан пут.

Горана Баланчевић
Краљево

Увежбавање лепшег живота

*Ако ме једном повредиш, ти си крив.
Али ако ме и други пут повредиш, крива сам ја*
(варијација на арапску пословицу)

– Ако кажем „ветар“, шта то значи? – питала је своју децу Сенка Дивјак.

– Дебеле јакне! – брзо је викнуо Алекса, али је млађа сестра Јулија погодила.

– Ветар значи ЈУРИШ!

– А „благо“? – наставила је мајка.

А деца шапатом изговорише хорски:

– Пре јуриша понети своје спаковане ствари.

За прву годишњицу муж жени поклања пиши-бриши јастуке. Јастуци су у облику срца и посебним фломастерима могуће је писати по тканини. У почетку, пре одласка на посао, муж оставља жени поруке следеће садржине: *Волим те, Добро јутро, Бубили, Недостајаћеш ми, Једва чекам да се вратим...* Жена би исписивала своје омиљене љубавне стихове и евентуално остављала пољупце. Временом фломастери су ишчилели, а и њима су понестале нежне речи.

Овако би Сенка Дивјак, дипломирани драматург, описала свој брак. Док је њен супруг, мајор,

био на послу, а деца у школи и вртићу, Сенка би кувала, чистила, пекла, рибала, прала, сушила и пеглала у њиховом модерном, пространом стану испуњеном светлошћу и мирисом липа. Од свих кућних послова највише је волела да залива и гаји своје цвеће. Али није могла да пише. Ни један једини редак.

Али и поред тога што је константно нешто радила и евидентно била хронично уморна, Сенка Дивјак је увек изгледала уредно и елегантно. Носила је пунђе, беспрекорно испеглане хаљине и скупоцене ципеле. Омиљене боје Сенке Дивјак: бела, беж, боја брескве, песка, златна и браон. Али боје на њеном лицу често су биле оне које јој нису најдраже: зелена, плава, љубичаста и црвена. Сенка је своје лице боје дуге маскирала маркираном шминком, а очи често крила тамним наочарима. Да деца не би открила њену тајну.

Пошто је више пута на дан заливала своје цвеће на балкону, угледала би комшиницу Данку, старију жену, како, иако није чистачица, чисти двориште зграде, док би њен муж, инвалид, остајао код куће и чекао је да се врати како би га нахранила, напојила и почешала, ако га нешто сврби. Данка се целог живота дивила ђубретарима, маштала је да се закачи за њихов камион и лебди док он тутњи улицама града и скупља туђе ђубре. Њој смрад није сметао, навикла се на њега.

Сенка је једног дана оставила своју кофицу за заливање и сишла у двориште. Приближила се комшиници. И скинула наочаре. Била је ненашминкана, а комшиница није устукнула.

СЕНКА: Можете ли да запамтите једну лозинку?

ДАНКА: Коју?

СЕНКА: Било коју. То сад није важно. Неку неутралну.

Данка је размислила неколико секунди.

ДАНКА: Може врабац?

СЕНКА: Та је упадљива. На пример, *кафа*. Ја Вас позовем и кажем *кафа*, а ви одмах знате шта то значи.

ДАНКА: Није тешко да упамтим, али јесте да схватим.

СЕНКА: Да ли имате можда неку празну кућу или стан?

ДАНКА: Зар ти немаш неку родбину, Сенка?

СЕНКА: Сви су одавно умрли. А скоро сам схватила да немам више ниједног пријатеља. Сви су склоњени од мене. Госпођо Данка, ја се бојим да својој деци покажем лице.

ДАНКА: Е онда си се правој особи обратила. Знаш, жене попут мене су некада палили на ломачи и називали их вештицама. Правим разне благотворне мелеме од лековитих биљака, који су теби сада, а могуће и убудуће, неопходни. Имам муштерије које долазе због мог хобија чак из Македоније и Словеније. Тај мелем мазале смо ја, моја мајка, баба, прабаба, њених пет сестара и две јетрве, и њена мајка и баба и прабаба и вероватно Ева, прва жена. Веруј ми, откад је овај мој изгубио ноге, ја сам се препородила, а до тада, мазала сам мелем.

То је био први покушај. Да се разбије круг. Сенка је вратила наочаре и отишла натраг у стан. Замишљала је да њен син тренира ватерполо,

ватерполисти су јаки и крупни момци. Или можда чак неки борилачки спорт, а да ћерка свира неки дувачки инструмент, најбоље трубу. Труба може дати знак за узбуну!

СЕНКА: Гардеробу у ормару слажемо по бојама. И онда када се пакујемо, водимо рачуна да шта...?

АЛЕКСА: Од свега битног узмемо по једну или две ствари.

СЕНКА: И шта је још битно?

ЈУЛИЈА: Да се не види да смо спаковали баш много ствари?

Сенка се смеши.

СЕНКА: Тако је. И шта још?

АЛЕКСА: Да понесемо само оно што можемо да подигнемо да се не бисмо искилавили!

СЕНКА: А шта кажемо тати?

ЈУЛИЈА: Ништа!

АЛЕКСА: Јер морамо да победимо, да први стигнемо на циљ.

СЕНКА: Да! Браво! Јер ово је наша тајна!

ЈУЛИЈА: Хоће тата да се љути ако изгуби у овој игри?

СЕНКА: Наравно да не. Биће поносан на нас.

Сенка Дивјак љуби своју децу и стрепи. Игра се наставља. Али боје на њеном лицу остају непромењене. Када се шминка скине, остају сенке бола које ништа не може сакрити. Сенка седи у столици у полицијској станици док униформа испред ње отпухује.

ПОЛИЦАЈАЦ: Ово је врло шкакљиво. Видно је да сте маснице задобили у физичком обрачуњу...

СЕНКА: Али ја се нисам тукла, он је мене ударио.

Полицајац наглашава како то није важно. Насилник свакако може бити приведен, али доказа против њега нема јер очевидаца нема. Муж је туче искључиво изван дечјег видокруга. Сем тога, убрзо би био пуштен и онда би јој се гадно осветио. Полицајац, како каже, може да се закуне да ће тако бити и шаље Сенку у Центар за социјални рад.

Док се социјална радница диви Сенкиним драмама које је гледала некада у позоришту, декламује како сигурна кућа ипак није хотел, али је може преко везе убацити на листу чекања, она крајичком ока одмерава брусхалтере и чарапице које је продавачица донела. Сенки у глави бруји једна песма: *Стајала је, Лежала је, Чекала је; У остави, На пању, Испод брачног кревета; Моје руке, Моје руке, Моје руке; И његову главу, Срце, Очи...*

Секира.

Сенка Дивјак се стресла од језиве песмице која се орила у њеној глави. Сем тога, секиру није ни имала у кући. Није јој се ишло иза решетака. Није желела да изгуби своју децу, већ да стекне слободу. А слобода је папрено скупа. У својој бележници коју је ретко кад отварала јер већ дуго није могла да пише, графитном оловком, јер тај траг је могуће обрисати, уписала је важне бројеве телефона и осмислила лозинке. Постала је тренер. Својој деци. Купила је штоперицу и мерила им

време паковања најосновнијих ствари. Када би им читала приче пред спавање, тајно је исцртавала мапе и маршруте њиховим фломастерима на хартијама сакривеним у бајкама. Бег је свакако био планиран за неко дивно јутро. Јутро када би деца прескочила вртић и школу и остали са мајком да изведу операцију БЕГ У ЛЕПШИ ЖИВОТ. Негде у дивљину. У шуму. У зелени свет.

У тренутку када су остали сами, сво троје, спаковани и спремни, Сенки Дивјак зазујало је у ушима. Вртела се у круг као бесни тигар у кавезу, губила је дах, срце јој је толико јако лупало да је мислила да ће његови дамари сломити прозоре и њене саксије и одати целом комшилуку и свету шта она смера. Али Алекса рече: *Благо!* И деца подигоше своје торбе. И Јулија повика: *Ветар!* Те речи тргнуше Сенку Дивјак и она зграби своја два блага и сјури с њима низ степенице, одувавши све боје које није волела.

Љубиша Красић
Прокупље

Видим те међу онима што каменују

Воњ коњске балеге, док је пропадала кроз гвоздену вилу, осећао се јаче. Изношене војничке чизме шутнуше кљусе у подеротину на колену. Дојчило једва подиже главу из прошлогодишње сламе и погледа омањег човека, навикнут на безразложне ударце.

– Немам кога, отишла је. Одвела ми и Стану. Еј, моју малу Стану...

Наједном, пун једа и немоћи, упи се Десимир у Дојчилове очи.

– Сад ћеш ти све њено да примаш, магарчино! Избошћу те живог овом говњивом вилом и све о тебе поломити јер немам на кога! – злурадо се церекао – Шта ме гледаш, стоко једна? Шта! Мислиш да не могу, да не смем? Сад бих те заклао, али ни меса на теби нема да бих се најео. Бедо!

Одједном га је спопала дрхтавица. Бес је растеривао снагу његовим угојеним телом, грчио сваки мишић на лицу, затварао очи. Знојавом руком подиже вилу и стаде. Чекао је било какав покрет Дојчилов, чекао је разлог, чекао је оправдање за ударац. Коњ уморно спусти главу, загледа се у влажне камене плоче под собом и леже. Десимир је остао у чуду. Стајао је тако дуго, незадовољство није излазио из њега. Баци вилу и

поче да шутира јасла, да се врти по омаленој штали. Осећао је да не може да дише, болело га је што сво зло које њиме тече не наилази на отпор. Зарио је нокте у косу и почео да гребе главу, као да тражи рупу из које би извадио нешто и шаком га распрснуо, прстима распарао. Викнуо је из свег гласа и јурнуо на Дојчила. Зарио му зубе у уво и откидао парче. Коњ, уплашен и у намери да устане, одгурну га главом. Десимир паде по влажном трулом корову и са олакшањем испљуну ка Дојчилу откидано парче. Осетио је топлу мокраћу како излази из њега. Покушао је руком да заустави оно што другачије није могао. Искрпљено малаксало тело је лежало без жеље да се помери, и то остаде само мисао. Образом приљубљен за усмрделу плочу, покушао је покретом главе да уплаши муву на челу. Ситила се његовим знојем и крвљу која је полако јурила ка полуотвореном оку. Чуо је Дојчила како сипљиво дише док устаје. Отресао се и издужио главу ка Десимиру. Дах му је немилосрдно продирао кроз човекове ноздрве, дах пун сламене трулежи и устајале воде. Десимир се стресе и мучно подиже руку да га одагна, али му она неконтролисано паде по сред лица онако са коњском балегом и мокраћом међу прстима. Балегу му прекри око и поче да пече расекотину на челу. Чуо је како Дојчило бије предњим копитама по воњавој плочи и покушава да њишти.

– Силиш се, магарчино, стењао је Десимир, ако, и треба... Удри ме, кљуסיно... Убиј ме, кад нисам већ ја тебе...

Мучно и болно, једва, налакти се некако и из уста испљуну трули коров. Дојчило му се

приблжи. Човек уздрхта, по први пут га ошину мисао да би могао да умре и поново паде, на леђа. Поглед му јурну ка попуцалим гредама и поломљеном црепу кроз који је за коња скупљао кишницу. Тражио је светлост. Нека врелина поче да га раскрављује, да му отапа страх, и он одлута. Поново се трже и врати у шталу. Коњ је стајао изнад њега. Готово је, помисли, убиће ме, изгазиће ме...

– Не дозволи да овако умрем... не буди глув на моје молбе – подругљиво је говорио – па ти си свемогућ, не дозволи да умрем у штали... тамо где си се родио... На тренутак, Десимир се уплаши више речи него онога што ће се десити. Одједном болно викну и поче махнито да врти главом:

– Шта ако се врати и нађе ме оваквог. Не, не, не! Не само то! Не враћај ми је овамо! Никада! Не моју Стану, не, молим те, Господе...

Пренатрпан речима и жељом да се што јаче чују, да допру до онога коме се обраћа, изгуби свест.

– Бежи од мене, авети! – шапутао је и рукама терао неког ко се видео није. Младић га полако обави рукама и подиже. Некаква лакоћа лебдела је Десимировим телом. Стајао је гледајући га у лице, љут што га је подигао. Крену руком ка његовом лицу и коси, али се младић измакну. Рука му удари у маглу, растера је. Загледа се знатижељно у раширене очи, и кад не нађе оно што тражи, ошамари човека:

– Видим те међу онима што каменују. Велика несрећа мора да боли... ти не чуваш и не подижеш. Одлази!

Пекло је лице Десимира, као да пликови излазе. Падале су речи по њему и лепиле се, осећао је да му се глава помера, да бежи са тела. Знао је да га све поново боли, да све воња око њега.

– Па, све је, све је лаж... нема истине, обрадова се човек.

Мисао на Дојчила га ошину свом снагом, тело се трже у страху. Он отвори очи. Дојчилов језик се лепио по његовом лицу, скидао је коров и зној који је пекао расекотину на челу. Десимир се тресао обавијајући руке око главе коња. Дојчило усправи главу, једва се држећи на ногама, и подиже човека. Он се ухвати за полутруо стуб и наслони на јасле. Дубоко је дисао и ћутао без снаге да погледа у коња и види да нема онога у њему што тражи. Време је текло, Десимир је био празан. Зурио је у своје угојене шаке, улепљене и раширене.

Као иза сна, трже га ужурбани неравномерни бат корака. Знао је да ето Станка. Препознао је звуке који су остајали за њим док је вукао леву ногу коју му је, луд у пијанству, пребио каменом ове зиме. Сав у белом, испеглан и миришљав, Станко отвори врата штале. Без великог изненађења рече:

– Опет си се пијан ваљао по говнима. Излази, људи те чекају!

Десимир се некако одвоји од јасала и спусти руку на Дојчила. Чело му паде на коњска леђа. Дојчило се стресе. Десимир му обема рукама окрену главу и пољуби га међу очи.

– Добро си прошао, магарчино, добро... – шапутао је Десимир.

Окренуо се ка Станку и кренуо руком. Човек, по навици, заштити лице лактовима очекујући ударац. Ударац изостаде, Десимир му спусти усмрделу руку на белу кошуљу. Обриса је и истргну му пешкир. Човек, збуњен и уплашен, гурну руке у панталоне и устукну. Гледао је у болну говњиву мрљу на кошуљи. Јелисавка му је стално говорила да га она, онако здепастог, јако издужује.

Узврати му једном, удари га посред трбушине... не... не... не... грех је, љутиће се она...

– Јеси ли је донео? – прекиде га у мислима Десимир бацајући умазан пешкир на цев чесме.

– Да, да... ту је, опрана и испеглана. Пеглала је моја Јелисавка три пута данас.

Десимир се не уми већ онако прљав и смрдљив навуче мантију.

– Да пожуримо, попе, народ чека! – позриво промрмља Станко.

Десимир стегну крст и крену ка колачарима.

Срђан Стојиљковић
Ниш

Вољен

ГУРАЛА је ствари без реда у разјапљени кофер. Урадила је то брзо и охоло. Мало се врзмала по стану, а онда је само процедила кроз зубе:

– Спакован си.

Ђутао сам. Потиштен и жељан слободе посматрао сам њену заводљиву фигуру, те јаке бокове, мале груди и нежна рамена посута пегицама. Волела је да носи хаљине на цветиће у *pin up* стилу, а такве хаљине могу да носе само девојке са готово неприметним раменима. Уз то, имала је природно црвену косу. Права реткост! То је имало везе са мном, увек сам бирао необичне девојке; па иако сам се клонио вишемесечних веза, Маријета је разбила све моје предрасуде и страхове.

На крају, или на самом почетку, освојила је и мене. И мој стан.

Она је била незаустављива експлозија. Бол која се јавља у грудима, сласт која се цеди са браде и стотину речи без почетка и краја. Знала је да из свог тоболца на леђима увек извади праву стрелу за моје срце, мисли и душу. Погађала ме безобзирно а ја сам је волео и веровао јој. Све сам оставио како бих јој се потпуно посветио – свој посао и све своје хобије. У почетку је то било довољно, касније јој је моје жртвовање било

напорно, да би на крају постало непотребно и једнако насиљу с којим се она тешко носила. Најтеже је оставити све и дати се неком без резерве, а оптерећивати га и постати напоран.

Рекла је: „Буди добар.“, штипнула ме за образ и запевала је песму *Piensa en mí*, заводљиво, као да је одлучила да остане и да ме поново освоји. Била је заводљива и узбудљива, нигде оне охолости и презира према мени. Одједном, моје наде су нарасле као брод који упловљава у луку. Али, то је као и увек била само планина од наде која се сруши таман када се подигне и када завлада простором.

Одједном се савијала од смеха, показујући прстом ка мени. Покушао сам да подигнем руке како бих јој објаснио колико ме то повређује, али конопац ми се јаче урезивао у подлактице, сваким мојим јаким покретом.

Била је сва пркосна.

– Шта је било, мацане? Ти би да ми кажеш нешто? О, Боже како си јадан.

Сваки звук који сам хтео да испустим упијала је у себе кухињска крпа која ми је испуњавала уста. Рубови те крпе су штрчали из мојих уста па сам личио на молотовљев коктел који је био потпуно неупотребљив. Нигде ни помен било какве експлозије. Био сам утишан као кућни миш.

И та опскурна слика бедника везаног за столицу, нимало лепа за њен проницљиви поглед; мора да сам изгледао још јадније.

– Не могу таквог да те гледам. А некада сам те волела, ах!

Пуно тога бих рекао, урадио, скочио на ноге, лупио јој шамар, било шта што би задовољило мој бес! Боже, о чему ја то размишљам, како могу, њој да лупим шамар, пре бих одсекао руке. Никада, драга моја, никада то не бих учинио, опрости, ова моја луда глава свашта помишља, биће да сам слућен овом скученошћу. Ово је игра, знам. Шалиш се да одлазиш, везала си ме због неке твоје мале игре коју си смислила да зачинимо наш сексуални живот. Дуго нисмо водили љубав, па си се ужелела. Кофер мора бити празан, видим како га лагано бацаш напред и назад. Не допире ми до свести могућност да одеш. А и где би?

Толико те волим.

– Знаш, драги мој, можеш ли да се сетиш оног дана када си се вратио из града... Оно, када си се ушуњао у купатило да спереш мирисе, ма сети се. Ја сам те, јадна, чекала у кревету. Хајде, помоћи ћу ти. Ниси био у граду, био си у стану моје рођене сестре. Сећаш се. Да? Мало сте се занели, неко добро вино, твој шарм на који сви падају, твоја рука, њена рука. Ух! Био је добар секс, тако ми је признала у наступу горког кајања. Е па, задовољства се плаћају патњом. Нећу ја нигде, ако си се уплашио због тога. Твоје ствари сам спаковала. Ти идеш.

Театрално је махала рукама, хистерично се смејала и подврискивала.

– Драги, тај бол ослобађа. Не знам зашто си тако ужаснут, када је, како волиш да кажеш, живот суров. Вероватно си мислио на мене када си то изговарао, живот би требало да буде суров према мени, јер, ето, једноставно је тако. Ипак, драги мој, живот је коначно суров према теби.

Онда су ушли неки људи у комбинеzonима. Размилели су се по стану. Било их је тројица или четворица. Зналачки су бирали моје ствари: све моје плоче, грамофон, нахтјасну коју сам наследио од покојне баке, моју колекцију малих аутомобила, аудио систем са моћним звучницима, радни сто са лаптопом и моју омиљену шољу за кафу. Један од њих је зграбио кофер. Последња двојица су ме подигли, ох, био сам лак као перо, и понели су ме из стана, право на степениште. Носили су ме као да не препознају тежину очајног човека. Потом су ме заједно са свим мојим стварима убацили у комби. Пре него што сам осетио таму унутрашњости комбија, видео сам Маријету на прозору мог стана како подиже длан ка мени, тај њен савршено извајани длан, укочен од бриге и сете. И пре него што су затворили врата, један од рмпалија ме потапшао по темену.

Вожња није била нимало лепа; био је то пут пун рупа и кривина. Када смо се коначно зауставили, послушкивао сам. Чуо сам пригушене гласове, кикот и мотор који брекће.

Када су се врата отворила, видео сам огромну депонију која се димила.

Прво су побацали моје плоче. Брзо их је захватио пламен. Гореле су као обичан папир, те моје пажљиво биране плоче, раритети због којих сам трошио огроман новац. Потом су брзо побацане остале ствари из комбија. Напослетку и кофер. Само је потонуо у полунагорелом ђубрету. Нисам знао шта ће бити са мном.

Онда су двојица снажних момака ушла у комби. Подигли су ме, мало ме задржали тик изнад патоса, јасно сам осетио те њихове снажне

руке и смрад зноја. А потом су ме лако као перо, бацили на гомилу ђубрета. Чуо сам њихове псовке, смех и болесни кикот. Чуо сам како се затварају врата од комбија, турирање мотора и након неколико минута само бесловесну тишину.

Крпа у мојим устима се прва запалила. Усне су ми се тако лако истопиле и нестале. Док пламен није захватио моје очи, видео сам огромно брдо од ђубрета које гори. А онда је завладала тама.

Иако ми је и тело горело, моје мисли су биле свеже. Покушао сам да мислим о лепим стварима. Мислио сам о Маријети. О тој њеној љубави која гори.

За мушкарца је најбитније да буде вољен.

Осетио сам сву њену љубав а онда сам нестао. Није било јасног пута, ни светлости, само сам нестао као незнатни дим.

Љубав је врела, када сте вољени, изгорите као зрно шибице.

Рачунао сам на љубав, заборавио сам да укалкулишем женску сујету.

Пре него што сам коначно нестао, прхнуле су птице ка небу. Био је то знак, али нисам могао да протумачим значење.

Био сам толико вољен.

Јелена Маринков
Кикинда

Земља је нечије око

1

ДЕЧАК је најпре стајао на врховима прстију, а потом је прсте десне ноге поставио на танак конопац распет по средини дворишта. Замишљао је себе као човека који хода по конопцу. Налази се у огромном шатору, на великој висини. Доле је публика, сви вичу, а он одважно хода. Хоп-хоп-хоп! Влада циркусом. Одржава равнотежу. Тако, лепо. Дивно. А сад, један страшан скок! Сви гледају горе. Он се труди да не падне, да се не заљуља, али... Авај! Пада доле, пада, пада, доле, доле... и... Бџш! Умро је. Птица је слетела на грану, изнад његовог левог рамена. Хммм... Можда би могао да је ухвати и издресира и онда, кад би то научио, прешао би на веће животиње, лавове, тигрове... Бам! С улице се зачуо пуцањ. И птица је одлетела, их!

– Улази унутра, сместа! – мајка је вриснула.

2

Мајка је изашла на терасу како би прострла веш да се суши, а он се измигољио испод стола и отрчао у стражњу собу с прозором. Било му је забрањено да одлази у ту собу – зато ју је и звао забрањеном. Не памти кад је последњи пут био у

тој одаји. Мајка му је припретила да ни за шта на свету не одлази више у ту собу. И баш зато је морао. Она је ионако заузета ширењем веша. Па, видео ју је како се сагиње и подиже и качи одећу о мали штрик. Сад је тренутак! Сјурио се ходником. Трудио се да што спорије помера кваку и одшкринуо је врата тек толико да може се провуче. Изненадио се: у соби је био потпун мрак. Требало је неколико секунди да му се очи навикну на такву помрчину. Кад се то догодило, уочио је да једини мали снопићи светлости долазе испод ивице црне завесе која је покривала читав прозор. Приближио се прозору и таман кад је пружио руку не би ли повукао завесу, мајка га је зграбила и одвукла од прозора. Потом је добио највеће батине у животу.

3

Падала је киша и било је јако хладно и досађивао се, те му је мајка дозволила да у кућу унесе мачиће. Превртао их је, љубио, сударао једно с другим. Онда је избацио једно маче из куће. Оставио га је пред вратима чисто да види шта ће да се деси. Маче се оглашавало и прислањало главицу уз врата. Нажалост, заборавио је да га унесе, а пред јутро је падала киша и било је јако хладно и маче је цркло.

4

Тог јутра кад је почео да пада снег и баба је дошла. Дечак је лежао крај угинулог мачета у свом

скровишту од грања кад је утрчала у двориште. На улици су људи викали и грмели, а бабина сукња је шуштала док је пролазила поред његовог скривалишта. Дечак није волео бабу. Због ње су се мајка и тата свађали. Док је тата био ту, наравно. И чудно је мирисала, и звала га „дечаче“.

Три дана после, баба је и даље била ту.

– Баба ће морати неко време да остане с нама
– рекла му је мајка.

– Опет се чује оно вештачко грмљење напољу, па због тога – одговорио је на то.

– Грмљавина, дечаче! – зачуло се из друге собе.

5

– Је л' ти досадно? – питала га је баба.

Сео је на поду и ређао карте једну поред друге, пазећи да све буду у истој равни. Био је гладан. Напољу је полицијски час, објаснила му је мајка, па неколико дана неће моћи да изађе по храну. Мораће јести оно што се затекло у кући.

– Опет смрзнут кромпир, значи – прогунђа баба.

– Опет смрзнут кромпир – процеди мајка. И ево га сад гладног, жваће слadak кромпир, а мајка и баба су као љуте паприке.

6.

– Дођи – позвала га је старица.

– М-м – узвратио је дечак у знак неодобравања.

– Дођи, бре, овамо, дечаче. Испричаћу ти једну причу.

Баба се једва спустила у наслоњачу, али зато га је изненађујуће чврстим захватом посадила себи у крило. Погледао је у њене стопала и видео две корњаче.

Знаш ли да су некад само животиње знале да говоре? Не знаш? Е па, сад ћеш знати. Тако је, дечаче, не гледај ме с толиким протестом. Да, знале су да говоре оним што ми данас називамо људским језиком. Штавише, оне су научиле људе том говору. Међутим, за разлику од животиња, људи су зли, и пошто су приметили да су животиње паметније и добродушније од њих и да су оне неспособне да производе зле ствари, стали су их тући све док животиње, од страха и зебње, нису заборавиле све речи, док нису изгубиле способност говора. Побегло је једино папагај и људи мисле да он слепо подражава њихов говор, али он је запамтио све речи и једног дана успеће поново да научи животиње и онда ће оне написати своје књиге и научиће лоше људе да...

Дуго није могао да заспи. Лежао је замишљајући папагаје како лете светом носећи књиге из којих ће научити животиње да поново говоре.

Након неколико вечери испуњених причом, дечак је почео да схвата како баба и није толико лоша. Она је седела у наслоњачи, а он крај њених

ногу. Мајка је такође била у близини: кувала чај од старе суве нане у кухињи или у ходнику љуштила оно мало кромпира што је преостало. Дечак је посебно волео причу о свађи дивова. То је био наратив у наставцима, из неколико вечери, а његова суштина била је у томе што су се у давна времена дивови посвађали и ископали један другом очи. Како би их помирио, Велики Бог је решио да им свима подари по једну планету као око. Свако сад има око другачије боје. Један од дивова има плаво око.

– Значи, земља је његово око? Ми смо у оку дива?

– Да, и зато је небо плаво.

– А шта буде ноћу? Тад му око сигурно није плаво.

– Јесте, дечаче. Али ноћу он спава, жмури. Зато је мрак, ми видимо унутрашњост његовог капка.

– А кад пада киша?

– Тада плаче.

8

Он је био у клозету док се то дешавало, какио је. Чуо је некакву буку из суседне собе, али мајка га је научила: буде ли икад чуо гласове страних људи у њиховој кући, а да она није с њим, мора се сакрити, жмурити и запушити уши. Седећи на клозетској шољи, није баш био у позицији да учини ово прво, али друге две радње свакако је могао обавити. Седео је, жмурио, држао руке на

ушима и рецитовао и себи: *Кад је Бог створио свет, подарио је птицама лет, пингвинима лед, медведу мед...* Наставио је у себи док су се споља пробијали гласови и шкрипа. Бубњање. После неког времена, све је утихнуло. Одважио се и изашао напоље. Соба је била у хаосу, завесе исцепане, очеве фигурице поразбијане... Мама и баба није било.

9

Смрачило се. „Велики див сад жмури“, помислио је. Отишао је у собу позади. Забрањену собу. Више никог није било да га спречи при одласку тамо. Зато је разгрнуо завесу и оставио је тако. Кроз прозор се ионако видео само крш, дим и неколико људи обучених у војнике како шетају улицом и пуше. Где је мајка? Где је баба? У својој наслоњачи сигурно није. Вечерас ће сам себи морати да прича приче. Али тешко је самом себи причати.

10

Те вечери заспао је у забрањеној соби. Кад се пробудио, схватио је да није сам. Један велики човек обучен у војника седео је у бакиној наслоњачи. А велики див у чијем су оку плакао је – кроз прозор је видео да напољу пада киша.

Далибор Л. Пејић
Бабушница

Прича за конкурс

Поче студ. Реума стеза, кашлица не попушта.
Лончетија сас травће и сас вочће пред све на
шпорет. И цигла. Почемо да турамо нође у релну.

Дувће на све стране. Чини ми се летос не
беоше толко. Строшено стакло на ћоше на прозор
у кујну. Турили смо сат будилник. Али осеча се.
Дзвири ми прекају уши. И овак се сву ноч превртам.
И пред све чешам.

Грабну Мићкове новине. Чу пишим дувкату.
Погледа, убавињу голотињу. Т'м'н да и згужвим,
испаде лис. „Конкурс за причу. Мотив: село. Стил:
слободан. Једини услов: да је прича животна.“

Почеша се иза уво. Узо нож за клање свиње и
дунђерсћи плавез. Најдо Мићкову свеску за срп-
ски, извади два листа из средину – он и овак у њу
ништа не писује. Седо. Пљуну у шаће.

Село

*Ми смо богу иза грбину. Ни врана косће да ти
не носи. Нема човека да видиш. Остало само оној
што неје имало куде да отиде. И оној што нема
душу да умре. Нечу да кажем како ми се зове село
да се не радују другоселци.*

Сплитамо се по путишта. Ч`чкамо колко се може. Чини ни се лжа. Ми смо се збрали, село се смалило. Роде при нас не слате.

Падне ли ћиша, заглабамо се у каљиште, требе ни четверка. Обујемо опнци, остану у каљиштето, не мож и најдемо. Обујемо чижме, не можемо да дидзамо нође. Њекња се заглоби при свиње, једва се искубо.

Овце смо намалили. Ми не можемо, курјаци навалили. Краве не рову. Ровемо ми. Ливаде нема кој да коси. Њиве урасле.

Петлови се проредили. Падне ли снег, само трагови од лисице. Мучимо се за женштину. Мица уседелица из Горњу малу прилична, али голем баксуз. Да неје Микина балгза, било би зло и наопако.

Стасали смо, али се не подавамо.

Доле десно: Шифра М. Л. П.

Лизну. Залепи.

Заборавил сам. Кад – писмо! Отворим.

„Господине М. Л. П, Ваша прича је занимљива, али превише рурална, архаична. Нема наде! Где је ту живот? Покушајте још једном.“

Узо шише што баба чува да си трља нође. Друсну чашу, па још једну. Извади нова два листа из Мићкову свеску за српски језик. Зајебем плавец, узнем перодржаљицу. Седо. Без пљување.

Село

Ближим се деведесетој. Имам да захвалим мојим прецима, генима и здравом и уредном животу.

Раније је било више младих. И више посла. Не радимо као некад, али се не дамо. Боримо се с вуковима. Изнад нас је станиште ретке врсте орлова.

Све је природно, све очувано, аутентично. За асфалт смо чули.

Све је више ливада. Њиве претварамо у пашњаке. Печурке, шумске јагоде и шипак у изобиљу. Здрава храна. Пример еко средине. Ливадско зеље за зељаник колико те воља. Још само да се добавимо до сира. Плантаже коприва и трња. Грмотрн цвета ли цвета.

Лисица се не бојимо. Долазе нам на кућни праг.

Слажемо се и испомажемо. Мица из горњих кућа нам чува образ. Оличење нетакнуте природе.

Доле десно: М. Л. П.

Па како му буде.

САДРЖАЈ

Уместо предговора	3
Александар М. Арсенијевић	
Ламент за шеолску срну.....	7
Тања Милутиновић	
Пролеће	16
Милана Грбић	
Бул теријер	20
Марко Вељковић	
Ана и вук	27
Милијана Радић	
Бубњеви Дарквуда.....	33
Марија Шаровић	
Човек од папира	36
Соња Арсић Вукомановић	
Једном кад престанем да идем	
код логопеда	42
Жељко Обреновић	
Невидљиви човек.....	45
Ђорђе Миленковић	
Патке	49

Златко Манчић	
Пирот-Дојкинци у четри поподне	51
Горана Баланчевић	
Увежбавање лепшег живота	55
Љубиша Красић	
Видим те међу онима што каменују	61
Срђан Стојиљковић	
Вољен	66
Јелена Маринков	
Земља је нечије око	71
Далибор Л. Пејић	
Прича за конкурс	77